

СОН КЕЛЬТА

◆
РОМАН
◆

ЛАУРЕАТ
НОБЕЛІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ
З ЛІТЕРАТУРИ
2010

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2012

КОНГО

I

Коли відчинили двері камери, то зі струменем світла та поривом вітру залетів також вуличний шум, який кам'яні мури приглушували, й Роджер прокинувся, наляканий. Кліпаючи очима, ще напівсонний, він розгледів у проїмі дверей силует шерифа. Його в'яле обличчя з рудими вусами та злими очіцями дивилося на нього з неприязню, якої він ніколи не намагався приховати. Це той чоловік, який страждатиме, якщо англійський уряд задовольнить його прохання про помилування.

— Візит, — промурмотів шериф, не відриваючи від нього погляду.

Він підвівся на ноги, потираючи собі лікті. Скільки часу він спав? Одним із катувань, запроваджених у Пентонвільській в'язниці, було те, що в'язні ніколи не знали, котра година. У Брикстонській в'язниці та в лондонському Тауері вони чули удар дзвону, який лунав через кожен годину й півгодини; тут товсті стіни не дозволяли почути всередині в'язниці ані бамкання дзвонів церков, що стояли на Каледоніан-роуд, ані гомін Іслінгтонського ринку, й вартові, що

охороняли двері його камери, строго виконували наказ не перемовлятися з ним жодним словом. Шериф надів йому наручники й наказав вийти поперед нього. Можливо, його адвокат приніс якусь добру новину? Можливо, погляд шерифа, більш насичений зневагою, аніж будь-коли, означав, що йому пом'якшили вирок? Він ішов у довгому проході, вимуруваному з червоної цегли, почорнілої від вологи, між металевими дверима камер та безбарвними стінами, на яких через кожні двадцять або двадцять п'ять кроків було заґратоване вікно, крізь яке проникав клопоть тьмяного світла. Чому так холодно? Не було причини, щоб липень — серце літа — дихав таким холодом, що в нього волосся наїжувалося на шкірі.

Коли він увійшов до тісної кімнатки для візитів, настрій у нього вмить зіпсувався. На нього там чекав не його адвокат, метр Джордж Гейвен Дафі, а один із його помічників, рудий і довготелесий хлопець, з випнутими вилицями, одягнений як джэнджик, якого він бачив протягом тих чотирьох днів, поки тривав суд, — він підносив папери адвокатам захисту й забирав їх у них. Чому метр Гейвен Дафі, замість прийти власною персоною, прислав одного зі своїх підручних?

Молодик подивився на нього холодним поглядом. У його очах читалися роздратування й огида. Що сталося з цим придурком? «Він дивиться на мене як на тварину», — подумав Роджер.

— Якись новини?

Молодик похитав головою. Набрив у груди повітря, перш ніж заговорити.

— На прохання про помилування ще відповіді немає, — сухо промурмотів він, скорчивши гримасу, від якої його шия витяглася ще більше. — Треба чекати, коли буде засідання Кабінету міністрів.

Роджера дратувала присутність шерифа та ще одного охоронця в невеличкій кімнаті для побачень. Хоч вони мовчали й не ворушилися, він знав: вони слухають усе, що говориться. Ця думка давила йому на груди й перешкоджала вільно дихати.

— Але беручи до уваги останні події, — додав рудий молодик, уперше закліпавши віями й перебільшено розтуляючи та стуляючи рот, — усе стало набагато важче, аніж було.

— До Пентонвілської в'язниці не доходять новини із зовнішнього світу. Що там відбулося?

А якщо німецьке Адміралтейство нарешті вирішило атакувати територію Великої Британії, висадивши свої війська на берегах Ірландії? Якщо омріяне вторгнення відбулося, й гармати кайзера помщаються в ці самі хвилини за ірландських патріотів, розстріляних англійцями після поразки повстання на Святому тижні? Якби війна вийшла на цей шлях, його плани здійснилися б, попри все.

— Тепер стало важко, майже неможливо домогтися успіху, — повторив помічник адвоката. Він був блідий, його мучило нетравлення шлунка, й Роджер міг роздвитися під блідою шкірою обриси черепа. Він відчував, що за його спиною шериф посміхається.

— Про що ви говорите? Пан Гейвен Дафі був оптимістичним щодо прохання скасування смертної кари. Що сталося, аби він змінив свою думку?

— Ваші щоденники, — просичав молодик, знову скорчивши гримасу огиди. Він ще більше стишив голос, і Роджерові коштувало чималих зусиль почути, що він каже. — Скотленд-Ярд знайшов їх у вашому будинку на Ібері-стрит.

Він зробив тривалу паузу, чекаючи, поки Роджер щось скаже. Та оскільки той німував, то він дав волю своєму обуренню, кривлячи рот.

— Як ви могли припуститися такої необережності, чоловіче Божий? — заговорив він із повільністю, що підкреслювала його лють. — Як могли переносити чорнилом на папір такі страхотливі речі? А якщо вже змогли, то чому не виявили елементарної обережності й не спалили ті щоденники, перед тим як організувати змову проти Британської імперії?

«Як сміє цей шмаркач називати мене «чоловіком Божим»? — подумав Роджер. — Це свідчить про його невихованість, адже я принаймні вдвічі старший за нього».

— Уривки з тих щоденників тепер ходять по всіх усядах, — додав помічник адвоката спокійнішим голосом, хоч усе ще тоном огиди, тепер уже не дивлячись на нього. — В Адміралтействі помічник міністра капітан корабля Реджиналд Гол власною персоною передав копії десяткам газетярів. Вони розійшлися по всьому Лондону. Їх читають у парламенті, в палаті лордів, у клубах лібералів і консерваторів, у редакціях газет, у церквах. Ні про що інше в місті тепер не говорять.

Роджер не сказав нічого. Він стояв нерухомий. Його знову опанувало дивне відчуття, яке він переживав багато разів протягом останніх місяців від того сірого й дощового ранку у квітні 1916 року, коли його, закоцюблого від холоду, зааре-

штували в руїнах форту Мак-Кенна на півдні Ірландії. Він був не він, це говорили про когось іншого, то був інший, із ким відбувалися всі ті події.

— Я знаю, що ваше приватне життя мене не стосується, не стосується воно й містера Гейвена Дафі, не стосується нікого, — провадив молодий помічник адвоката, силкуючись придушити гнів, який наповнював його голос. — Але тут ідеться про ситуацію суто професійного характеру. Містер Гейвен Дафі хоче, щоб ви усвідомили, наскільки вона серйозна. І щоб я вас попередив і остеріг. Прохання про помилування може зазнати непоправної шкоди. Сьогодні вранці деякі газети вже висловили проти нього протест, вони пишуть про зраду, посилаючись на зміст ваших щоденників. Публічна опінія, прихильна до вашого прохання, може змінити погляд. Хоч це, власне, тільки припущення. Містер Гейвен Дафі триматиме вас у курсі подій. Ви хочете передати йому якесь послання?

Ув'язнений відповів заперечливо майже непомітним рухом голови. Потім круто обернувся обличчям до виходу з кімнати побачень. Шериф своїм мордатим обличчям подав якийсь знак охоронцєві. Той відімкнув важкий замок, і двері відчинилися. Повернення до камери здалося йому нескінченним. Долаючи довгий коридор зі стінами, вимуруваними з червоних цеглин, він мав таке відчуття, ніби в будь-яку мить спіткнеться, впаде ницьма на вологі плити й уже не підійметься. Підійшовши до металевих дверей камери, пригадав: у той день, коли його перевели до Пентонвілської в'язниці, шериф сказав йому, що всі злочинці, які сиділи в цій камері, всі без винятку, закінчили своє життя на шибениці.

ЗМІСТ

Конго	5
Амазонія	155
Ірландія	403
Епілог	531
Вислови подяки	537